

Audience v líbezné krajině české mentality

vydáno: 16.2.2014, psáno z představení: 6.2.2014, Veronika Boušová
foto: Ondřej Němec

Premiéru jednoaktovky *Audience* v rámci Divadelní noci z 16. na 17. listopadu 2013 věnovalo ostravské Divadlo Petra Bezruče vzpomínce na sametovou revoluci. Pražskému publiku udělil sládek Norbert Lichý audienci 6. února 2014 v Knihovně Václava Havla.

To jsou paradoxy, co?! Svou nejúspěšnější hru napsal Václav Havel během dvou dnů, repliky z absurdního dramatu zlidověly a ve sklepním prostoru Márnice u Bezručů vznikla mimo dramaturgický plán mimořádně zdařilá inscenace.

Po disidentské nahrávce (Vaněk - Václav Havel, sládek - Pavel Landovský) a televizním záznamu prvního českého uvedení *Audience*, kdy na jevišti Činoherního klubu „převzal“ roli Vaňka Josef Abrahám, to mají naši inscenátoři těžké. Mnoho diváků vnímá hru filtrem pietně zabarvené havlovské aury. Jak ale zdůrazňuje sám autor, „*Vaněk není Havel*“, přestože tato postava z jeho zkušeností a názorů vychází. „*Je to spíš jen katalyzátor, respektive paprsek, v jehož světle nazíráme krajinu, přičemž běží spíš o tu krajinu než o ten paprsek – i když bez něj bychom v ní těžko mohli něco spatřit.*“

Režisér Štěpán Pácl a iniciátoři projektu, herec Norbert Lichý a mistr světél s hereckým vzděláním Jiří Müller, ctí odkaz Havla-dramatika. Jejich *Audience* je esencí naší nedávné minulosti i nás samých. Není divu, že z této vtipné konfrontace s podhoubím české *Země líbezné* v závěru zamrazí, ať už sedíte v divadelní Márnici, nebo jinde.

Odřený lak židlí a umakartová deska stolu, plechová šatní skříňka, kovové kbelíky místo nádob na odpadky, úzká pohovka, kobereček á la ÚBOK a basa piv. V těsném prostoru pod transparentem *V čele s KSČ ke komunismu* se publikum stává součástí sládkovy kanceláře - koncentrátu dělnických šaten, výčepu a obývací pohody před „bednou“. Televizní normalizační ideologii odráží nástěnka. Vedle dobových hesel a textů se na ní vyjímají modly pracujícího lidu, „Bohdalka“ a filmový Švejka, a také fotografie samotného sládky ve Švejkově kostýmu.

Hlas lidového baviče vykřikuje z rádia písňové *ane, ane, ane, anekdoty*, které má prý každý rád. Postupně se do vysílání vměšuje jiná stanice se složitou kompozicí klasické hudby, které tu naopak nikdo moc nerozumí a tudíž ji ani moc rád nemá, stejně jako Ferdinanda Vaňka. Obdobný kontrast, podtržený diametrálně rozdílnou tělesnou konstitucí, vzniká mezi Jiřím Müllerem a Norbertem Lichým.

Müllerův Vaňek sedí vzorně s rukama v klíně, mluví spisovně, tiše a k věci. Občas, jsa dobře vychován, zareaguje společenským úsměvem či pokýváním. Svou nezařaditelností do tohoto prostředí v něm působí jako vykřičník - výzva i varování zároveň. Buranství svého protějšku připomínkuje akcí. Sládkovo počínání na toaletě demonstruje na jevišti vyprazdňováním půllitru do kbelíku a opakovaně vstává, aby za ním zavřel dveře od WC. Neudrží se a několikrát potáhne z nedopalku cigarety, kterou mu nadřizeny, na rozdíl od piva, nenabídl. Dát ze

svého je pro malého českého člověka mnohem těžší než rozdávat z cizího. V závěru inscenace, kdy bere Vaňek audienci do vlastní režie, mu to s nadsázkou a morální převahou vrátí.

Norbert Lichý v kostkované košili, pracovním plášti a s otvírákem, zavěšeným na krku, zosobňuje kohosi mezi upoceným pivním brachem a lasičkou, hodným a zlým vyšetřovatelem. Rozvaluje se na židli dle hospodského bontonu pěkně ze široka, s cigaretou v koutku úst. Střídáním falešné bodrosti, nejistoty a pochybovačnosti v hlase připomíná směšnou magnetickou střelku, zoufale hledající směr.

Výraz mění minimálně, ale v hlavě mu šrotuje a v očích se střídá nechápavost s podezíravostí, zbabělostí či dokonce nefalšovaným zděšením v momentě, kdy mu siréna připomene, že stěny mají uši. Vaňkův narychlo vyprázdňovaný půllitr a jeho reakce na své neetické chování sleduje hloubavým pohledem. Něco je špatně, ale co? Občas rozpřáhne ruce v přesvědčivém gestu, aby je vzápětí složil na stole a rezignovaně se zadíval před sebe, nebo si přisedne blíž k Vaňkovi a snaží se navodit atmosféru důvěry. Neobratně zkouší zahrát i na soucit a chlapskou solidaritu, a jakmile ho osvítil nějaká rádobý geniální myšlenka, která přeruší spirálu předem připravených otázek, rozzáří se dětinskou radostí.

Jednou se snaží s Vaňkem navázat jako umělec s umělcem a s rumba koulemi v ruce popisuje místní kulturní večírky s holkami z flaškovny, pak si vzpomene na mariáš, ale zase ostrouhá.

Kromě toho kdesi ve skrytu duše cítí rozpor a není s to vyhodnotit nastalou situaci. Proč má Vaněk nálepku třídního nepřítele, když, na rozdíl od jiných, chodí do práce pravidelně a poctivě ji vykonává? A tak v patových situacích ujišťuje a současně varuje Vaňka i sebe, že *"lidi jsou velký svině"* a uzavře kolo další lahví a rituálem se zátkami, jimiž trefuje kbelík.

S přibývajícím alkoholem se půda pod sládkovými nohama v bačkorách, které mají přinést klid a nohy v teple, stává neúnosně horkou. Srážka s Vaňkovou nekompromisní zásadovostí končí nehlubší frustrací, obžalobou intelektuálů a skutečnými slzami sebelítosti, jež může osušit už jen bohyně Bohdalová. Ale jelikož Vaněk je humanista a sládek se z opice vyspí, otřepe a nic nepochopí, audience v autorem zmiňované „krajině“, té naší *Zemi líbezné*, pivem oplývající, může začít nanovo. Matuškův hlas z rádia útočí na vlastenecké city, nahrávka zadržává a v závěrečné zatmívačce stále dokola opakuje, že právě tady jsme doma.

Není to zásadní věc k zamyšlení?